

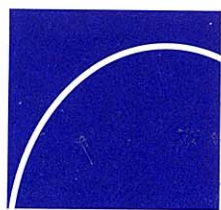
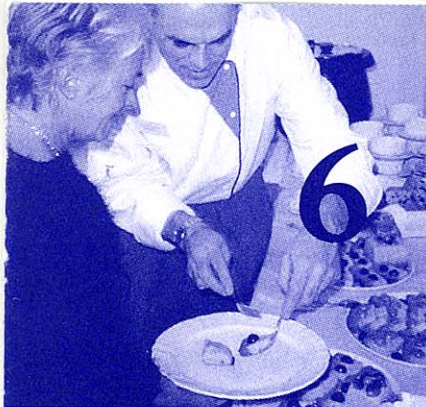
Een uitgave van de Gelderse Milieufederatie
jaargang 20, december 2001 nummer 6

In dit nummer o.a.

- Nieuwe ammoniakwet
- Radio Kootwijk
- Biologische lunch

6

Gelderse Milieukrant

Victorie in Radio Kootwijk

Door: Alex de Meijer

Afgelopen september besliste de Raad van State dat de gemeente Apeldoorn terecht een milieuvergunning heeft geweigerd aan KPN en Delta Radio 171. De uitspraak is interessant, want voor het eerst wordt erkend dat landschappelijke aspecten een rol kunnen spelen in de beoordeling van een milieuvergunning. Dat de zender nu zo goed als zeker niet op de Veluwe komt, is met name te danken aan de inzet van Platform Kootwijk.

Foto: Sottens. 'Lastige jongens' vlnr. Niek vd Brink, Hans-Ulrich Jacob, Jan-Willem Udo

Delta Radio 171 moest een zeer sterke langegolfzender worden, die popmuziek zou uitzenden richting Groot-Brittannië en in latere instantie ook naar andere delen van Europa. Er zouden vier zendmasten van

335 meter hoog verrijzen. Dit is iets hoger dan de Eiffeltoren. Toen de plannen in 1996 bekend werden gemaakt, rezen er vele bezwaren. Op een aantal bezwaren gaat de Raad van State in zijn uitspraak van 12 september niet in.

Wel wordt gesteld dat de gemeente Apeldoorn zich kan beroepen op het standpunt dat de masten een visueel storend element zijn in het Centraal Veluws Natuurgebied. Bovenop hun hoogte, met ook nog tuinen in alle richtingen,

komt de (nachtelijke) verlichting van de masten. De aantasting van het landschap vindt de Raad van State een gegronde reden om een oprichtingsvergunning krachtens de Wet Milieubeheer te weigeren. In juni had de Raad van State de gemeente en 'Platform Kootwijk' al gelijk gegeven in een procedure omtrent de geweigerde bouwvergunning.

Onaangenaam verrast

De bewoners van Radio Kootwijk waren najaar 1996 onaangenaam verrast. De gemeente Apeldoorn stelde hen via de krant op de hoogte van het plan van de KPN om zijn terrein aan Delta Radio 171 te verhuren. In het dorp wonen veel mensen met verstand van zenders, waaronder Jan Willem Udo, bestuurslid van Platform Kootwijk. Hij is van beroep radiotechnicus en tevens zendamateur. "We zijn niet tegen radiozenders, dat zou ook erg gek zijn in Radio Kootwijk," vertelt hij, "maar over deze zender hadden we onze twijfels. Zulke hoge antennes vonden we niet op de Veluwe thuis horen. Door het ongekend sterke vermogen verwachtten we veel versturende effecten op elektronische apparatuur." De Dorpsraad van Radio Kootwijk stelde een bezwaarschrift op tegen de voorgenomen bestemmingsplanwijziging van de gemeente Apeldoorn. Deze werd in het dorp verspreid en voor 95% ondertekend. "We ontdekten toen al leemtes in het plan", vervolgt Udo. "Zo was men vergeten de internationale normen voor straling te toetsen en ging men er gemakshalve vanuit dat er geen MER nodig was. Ook verbaasde het ons dat de gemeente Barneveld, direct grenzend aan Radio Kootwijk, niet betrokken was. Deze gemeente zou direct in de stralingsbundel van de zender liggen." Voor 2 december schreven KPN en Delta Radio 171 een voorlichtingsbijeenkomst uit in Radio Kootwijk. "Wij hebben toen heel veel mensen opgetrommeld, ook van buiten Radio Kootwijk. Bewonersgroepen in nabijgelegen dorpen als Kootwijk en Kootwijkerbroek in de gemeente Barneveld, landbouworganisatie GLTO, milieugroepen en Staatsbosbeheer hebben we actief benaderd." De voorlichtingsbijeenkomst en de inmiddels verzamelde informatie deden de actieve bewoners de schellen van de ogen vallen. De zender van Delta Radio 171 zou een voor Nederland ongekend sterk vermogen hebben: 2 miljoen Watt, in de antennebundel zelfs versterkt tot

Foto: Sottens. Gemeten veldsterkte op 2 meter hoogte: 41 v/m

10 miljoen Watt. Ter oriëntatie: de sterkste zender in Nederland is tot nu toe die van de Wereldomroep in Zeewolde, met een vermogen van 500.000 Watt.

Verzet krijgt vorm

Toen echt duidelijk werd welke dreigingen boven het hoofd hing, besloten de actieve bewoners de zaken grondig aan te pakken. "We openden een gironummer en gaven een folder uit. Om te kunnen werken met de beste argumenten haalden we diverse deskundigen bij ons comité of vroegen hen om advies. We wilden elk argument laten checken en respectabel overkomen, met jasje en stropdas, om het beeld te vermijden van 'een stelletje boeren uit de bossen'." Tot hun eigen verbazing sloten zich ook vanuit de 'boerendorpen' deskundige leden aan, zoals ing. Niek van den Brink uit Kootwijkerbroek: "Ik hoorde Jan Willem op 2 Vandaag en besloot meteen dat ik iets wilde doen. Omdat ik nog niet zo deskundig was op het gebied van radiotechniek heb ik me in het bestuur toegelegd op het schrijven van teksten in begrijpelijke taal." 1997 was het jaar waarin het verzet tegen de voorgenomen zender echt vorm kreeg. Het platform wachtte niet op wat komen ging maar koos de aanval. Volgens Udo was de politiek eind '96 nog helemaal op handen van de KPN. "Je kon de techniek toch niet tegenhouden en bovendien was er eerder nooit

bezwaar gemaakt, was de gedachte. Dat een langegolfzender in de tijd van satellietverbindingen hopeloos ouderwets is besefte men niet. Wat wij dus deden was alle commissievergaderingen van de gemeente Apeldoorn bezoeken. Steeds vroegen we in de rondvraag op een originele manier aandacht voor de zender." Het platform toog ook naar het Groningse hoofdkantoor van de KPN, waarbij de Gelderse Milieufederatie het voortouw nam. Namens 33 ondertekenende organisaties, waaronder de drie grote natuurorganisaties, werd in maart '97 een petitie aangeboden aan Wim Dik, voorzitter van de Raad van Bestuur van KPN. Dik stelde zich echter erg afhoudend op. Intussen organiseerde de Rijksdienst voor Radiocommunicatie (RDR) op 24 april een voorlichtingsavond in Barneveld. Met behulp van op een kaart ingetekende contouren werd het volgende beeld geschetst: vanaf de zender tot 30 kilometer westwaarts (bij Amersfoort) zou de veldsterkte afnemen van 15 tot 1 Volt per meter; de normale achtergrondwaarde is 0,3 V/m. In het genoemde gebied wonen 100.000 huishoudens en zijn talloze bedrijven gevestigd. De RDR verwachtte er zo'n 10.000 storingen van apparatuur. Volgens een KEMA-rapport zou daarvan zo'n 5% niet oplosbaar zijn. "Dat zijn nog altijd 500 storingen," stelt Udo verontwaardigd, "en dat voorname-lijk in een klein gebied. Wat ons verteld

Foto: Wim Wolters. Piet Stam en Wim van den Broek vertegenwoordigen het Platform Kootwijk bij de provinciale Klachtencommissie.

Foto: Wim Wolters. Informatie door de RDR in de Veluwe Hal te Barneveld. 10.000 steringen bij 100.000 gezinnen verwacht.

werd over het inventariseren van storingsgevoelige apparatuur, het oplossen van storingen, bewijslast en schaderegelingen was erg ongeloofwaardig. Er was absoluut geen beeld van mogelijke economische schade. En dan te bedenken dat de zender later een groot deel van Europa wilde gaan bestrijken, en ook Apeldoorn dus in de stralingsbundel zou komen te liggen!"

Gezondheidseffecten

Platform Kootwijk heeft lang gearzeld om het gezondheidsargument in de strijd te gooien. Over straling doen veel verhalen de ronde, die moeilijk hard te maken zijn. Toch brachten bewoners hun bezorgdheid over gezondheidseffecten steeds weer naar voren. Dus ging het platform op onderzoek uit. Artsen werden geraadpleegd, literatuur onderzocht en werkbezoeken afgelegd naar zenderlocaties in Zeewolde, Oberlaiden

(Duitsland), Bern en Luxemburg.

Wat in het begin misschien nog toeval leek, werd langzaam een eenduidig beeld: sterke electromagnetische straling heeft negatieve gezondheidseffecten. Deze variëren van slapeloosheid en concentratiestoornissen via aantasting van het immuunsysteem, rheuma en astma tot ernstige ziekten als leukemie en hersentumoren.

Naast het gezondheidsargument werd ook het natuur- en milieuelement ingebracht. Om een 'mooi weer-rapport' van Arcadis, in opdracht van Delta Radio 171 geschreven, van repliek te dienen werd op advies van de GMF een ander bureau ingehuurd. Dit bureau kwam met veel negatievere conclusies voor natuur en milieu. Wat het milieu betreft: de zender zou naar schatting evenveel energie gebruiken als 15.000 huishoudens - ongeveer de gemeente Barneveld; dichterbij de luisteraars (in Engeland) geplaatst zou de zender met 10% daarvan toekunnen.

In september '97 vatte het platform alles samen in een brochure, waarvan er met behulp van donaties en vriendendiensten duizend gratis werden gedrukt. Ze werden verspreid onder de fracties van politieke partijen in Den Haag, de provincie en de gemeenten Barneveld en Apeldoorn. Het platform wist goede contacten met de pers te leggen en kreeg veel aandacht. Voor de eigen achterban verscheen af en toe een nieuwsbrief, die stevast veel donaties opleverde. In november vormde het platform zich officieel om tot een stichting, o.a. om juridische procedures te kunnen voeren.

"Eind '97 slaagden we erin beide gemeentebesturen én de provincie Gelderland aan onze kant te krijgen.

Dat was het begin van het einde, kun je nu wel stellen." Van den Brink vertelt hoe op hun verzoek de toenmalige burgemeester van Barneveld in december tien buurgemeenten bij elkaar riep. "Na een uitgebreide presentatie door ons platform besloten de bestuurders gezamenlijk op te trekken tegen vestiging van de zender."

Dreiging niet voorbij

Nadat eerder al een bouwvergunning was geweigerd, weigerde Apeldoorn begin '98 een milieuvergunning af te geven. Ook werd een traject ingezet om in het bestemmingsplan strengere normen op te nemen. Dat laatste traject is nog niet afgerond, o.a. omdat het wettelijk niet eenvoudig is om milieuregels (maximale straling, hoogte van zendmasten...) in een bestemmingsplan op te nemen. Ondanks de gunstige uitslag van de procedures voor Delta Radio 171 zijn er inmiddels nieuwe kapers op de kust. Vanwege de storing die Business News Radio (Mastwijk) en Radio 10 Gold (Lopik) in hun omgeving veroorzaken, denkt de Nozema eraan deze zenders te verplaatsen naar... Radio Kootwijk. "Ook het vermogen van deze middengolfzenders is te hoog," besluit Udo. "Zenders zijn uiteraard nodig, maar vestiging dient wel in overleg te gebeuren én er moeten normen worden gesteld. Wij vinden dat er in Radio Kootwijk een grens moet gelden van 3 Volt per meter bij de terreingrenzen van het zendstation. Sterkere zenders kunnen mogelijk nog een plaats krijgen bij Zeewolde. Daar is destijds een gebied speciaal gereserveerd dat vrij van bebouwing gehouden zou worden. Een probleem is dat men er de (weinig) bebouwing die er nu tóch sluipenderwijs is toegelaten niet wil verplaatsen; dat zou immers alleen kunnen wanneer men de gezondheidsrisico's van electromagnetische straling erkent..." ■

Meer informatie is te vinden op de website - gemaakt in Frankrijk, door iemand wiens grootouders in Radio Kootwijk woonden - <http://radiokootwijk.free.fr>

